

סימן יב - דין כניסת משמשת ופולטת להר הבית

במסכת פסחים דף סז ע"ב נאמר:

אמר מר: זב וכל זב - לרבות בעל קרי. מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: מחילות לא נתקדשו, ובעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות.

וכן נאמר שם בדף סח ע"א:

תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבדימי: ויצא אל מחוץ למחנה - זו מחנה שכינה, לא יבא אל תוך המחנה - זו מחנה לוייה, מכאן לבעל קרי שיצא חוץ לשתי מחנות.

אם כן בעל קרי אסור מהתורה בהר הבית כפי שביארנו באריכות לעיל בסימן ח.

לגבי משמשת וטומאות נוספות נאמר בתורה בפרשת מצורע פרק טו פסוקים טז-יח:

(טז) וְאִישׁ כִּי תִצָּא מִמֶּנּוּ שֹׁכֶבֶת זֶרַע וְרִחֵץ בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב.

(יז) וְכָל בְּגָד וְכָל עוֹר אֲשֶׁר יִהְיֶה עָלָיו שֹׁכֶבֶת זֶרַע וְכַפֵּס בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב.

(יח) וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ שֹׁכֶבֶת זֶרַע וְרִחֲצוּ בַּמַּיִם וְטָמְאוּ עַד הָעֶרֶב.

השאלה היא האם משמשת ופולטת שכבת זרע נחשבת בעל קרי ואסורה בהר הבית, או שמא אינה נכללת באיסור זה ואין טומאתה אוסרתה אלא בעזרה, כדין בגד ועור שעליהם שכבת זרע שאינם אסורים אלא בעזרה.⁷²

האם משמשת ופולטת אסורות בהר הבית

במסכת נדה דף מא ע"ב נאמר:

תנו רבנן: בבשרה - מלמד שמטמאה בפנים כבחוץ, ואין לי אלא נדה, זבה מנין - ת"ל זובה בבשרה. פולטת שכבת זרע מנין - ת"ל יהיה. ור' שמעון אומר: דיה כבועלה, מה בועלה - אינו מטמא עד שתצא טומאה לחוץ, אף היא - אינה מטמאה עד שתצא טומאתה לחוץ.

סימן יב - דין כניסת משמשת ופולטת להר הבית רכ"ט

וסבר רבי שמעון דיה כבועלה? והתניא, ורחצו במים וטמאו עד הערב, אמר ר' שמעון: וכי מה בא זה ללמדנו? אם לענין נוגע בשכבת זרע - הרי כבר נאמר למטה או איש, אלא מפני שטומאת בית הסתרים היא, וטומאת בית הסתרים אינה מטמאה, אלא שגזרת הכתוב הוא (הרי שגם לר"ש טמאה אע"פ שלא יצאה טומאתה לחוץ)! לא קשיא, כאן - במשמשת, כאן - בפולטת. פולטת - תיפוק ליה דהא שמושה, בשטבלה לשמושה.

הגמרא מביאה ברייתא בה ר"ש מבאר שהכתוב השווה את דין משמשת לדין בעל קרי, כדי ללמדנו שאע"פ שטומאת בית הסתרים היא ולא יצאה לחוץ, המשמשת טמאה כדין בעל קרי. אם כן, מדברי הגמרא נראה ללמוד שיש למשמשת דין של בעל קרי לכל מילי, שהכתוב השווה ביניהם וטומאת שניהם שווה.

וכך כתב המנחת חינוך פרשת מצורע מצווה קפ אות ג-ד:

ויש עוד דין נכלל במצוה זו היינו איש ששכב עם אשה וגמר ביאתו הוא טמא משום בעל קרי, וגם האשה טמאה משום בעל קרי, לא מפני שהיא נוגעת בשכבת זרע שבית הסתרים אינה מטמאה בנגיעה, רק גזרת הכתוב היא...

אם כן למדנו מגזרת הכתוב שלמשמשת יש דין בעל קרי ועל כן אסורה בכניסה להר הבית עד שתיטהר.

האם דין פולטת שכבת זרע כדין משמשת?

בגמרא שם דף מב ע"א נאמר:

בעא מיניה רב שמואל בר ביסנא מאביי: פולטת שכבת זרע, רואה הוא או נוגעת היא? נפקא מינה: לסתור, ולטמא במשהו, ולטמא בפנים כבחוץ.

הגמרא שואלת האם פולטת שכבת זרע טמאה משום שנוגעת בשכבת זרע, או משום שנחשבת בעצמה כרואה קרי. למסקנת הגמרא שם דין פולטת כדין רואה, ולפי זה יש לומר שדינה כמשמשת, וכך כתב המנחת חינוך שם:

וכן אשה הפולטת שכבת זרע בתוך ג' עונות (עיין רמב"ם וכסף משנה), גם כן טמאה כרואה בכל שהוא, והשכבת זרע מטמא אחרים גם כן, ואם לאחר השיעור

להרמב"ם שהוא ג' עונות האשה טהורה וגם השכבת זרע טהור שאינו מטמא אחרים.

ובהמשך כתב:

ונוהגת כו'. כבר כתבתי דנפ"מ גם היום שאסור לכנוס למקום הר הבית, כי בעל קרי משולח משני מחנות גם כן כמו שכתבתי לעיל. ודע דהפולטת שכבת זרע כיון דפסקינן דרואה הוי וסותרת בזיבה, כמבואר פ"ה מהלכות אבות הטומאה ה"ט, אם כן הוי כבעל קרי ומשתלח אף ממחנה לוייה כיון דטומאה יוצאת מגופו. ופשוט.

אם כן פשוט למנ"ח שמשמשת ופולטת אסורה בהר הבית כבעל קרי.

אלא שלאחר מכן במצווה קפא אות א הסתפק בזה:

ולכאורה קשה לפי מה שכתבנו לעיל דהפולטת ש"ז מחמת דהוי כרואה משתלחת מחוץ לב' מחנות, א"כ האבעיא בנדה דפולטת ש"ז רואה הוי או נוגעת דקאמר דנפ"מ לסתור ולטמא בכל שהוא ולטמא בפנים עיין שם, אמאי לא קאמר נפ"מ נמי להא אם משתלחת מחוץ לב' מחנות, ונראה מזה דאינה משתלחת משני מחנות, דדוקא בעל קרי מרבה מקרא פסחים דף ס"ז זב וכל זב לרבות בעל קרי ואפשר דוקא הוא בעצמו אבל שאר טומאות אינן בדבר זה, או מקרא אחרינא שמביא שם בגמרא ע"ש. ובלא רבוי המקרא לא ידענא, דהוא קיל מזב דזב אב הטומאה והנהו אינם אלא ראשון לטומאה וצ"ע.

הגמרא דנה אם פולטת טמאה משום רואה (טומאה יוצאה מגופה כמו נידה ובעל קרי) או משום נוגעת בשכבת זרע, ומביאה כמה נפק"מ, אך לא מביאה שנפק"מ להר הבית, והרי לכאורה יש בזה גם נפק"מ לעניין הר הבית, שאם היא טמאה משום נוגע דינה שמוותרת בהר הבית, שאין אסור בהר הבית אלא הטמא בטומאה היוצאת מגופו, ואם יש לה דין רואה אסורה בהר הבית כבעל קרי. אומר המנחת חינוך שמכך שהגמרא לא מביאה נפק"מ זו מוכח לכאורה שבכל גוונא היא מותרת בהר הבית.

לגבי משמשת אומנם אין ראייה מהגמרא, אך בעקבות הראייה על פולטת מתלבט המנחת חינוך גם במשמשת, שמא הפסוק "וכל זב" לא מרבה אלא בעל קרי ממש ולא משמשת, אע"פ שלמדנו שהם שווים לעניין טומאה. זו לשונו:

סימן יב - דין כניסת משמשת ופולטת להר הבית רל"א

וגם אשה הנבעלת דטמאה מגזרת הכתוב כמו שכתבתי צ"ע אם משתלחת משני מחנות דהיינו ממחנה לוי' ג"כ וצ"ע.

אם כן המנחת חינוך מסתפק שמא משמשת ופולטת אינן אסורות בהר הבית, שלא נאסר אלא בעל קרי ממש ולא שאר טומאות.

נראה לענ"ד שיש לפשוט הספק מתוך אותה הגמרא שכך הובא שם:

בעא מיניה רב שמואל בר ביסנא מאביי: פולטת שכבת זרע, רואה הויה או נוגעת הויה? נפקא מינה: לסתור, ולטמא במשהו, ולטמא בפנים כבחוץ. מה נפשך, אי שמיע ליה מתניתין, לרבנן - רואה הויה, ולר' שמעון - נוגעת הויה. ואי לא שמיע ליה מתניתין, מסתברא - נוגעת הויה!...

איכא דאמרי: לעולם לא שמיע ליה מתניתא, והכי קמיבעיא ליה, מדאחמיר רחמנא אבעלי קריין בסיני - רואה הויה, או דילמא: לא גמרינן מסיני, דחדוש הוא, דהא זבין ומצורעים דחמירי - ולא אחמיר בהו רחמנא?

א"ל: רואה הויה.

וכתב שם רש"י בד"ה לעולם לא שמיע ליה:

מתני', ודקאמרינן מסברא נוגעת הויה לא היא, מסברא לא מיפשט לן, דאיכא למימר מדאחמיר רחמנא בבעלי קריין בסיני דכתיב (שמות יט) אל תגשו אל אשה ולא הזהיר על טמא שרץ, רואה הויה.

וכן כתבו התוספות בד"ה מדאחמיר רחמנא אבעלי קריין בסיני:

מאיש לא מוכח דפשיטא דרואה הויה אלא מאשה דמשום פולטת הזהיר רחמנא ג' ימים אל תגשו אל אשה.

הגמרא, רש"י ותוס', מכנים את הפולטת "בעל קרי", היינו שבוודאי אם נחשיב אותה כרואה הרי היא נחשבת בעל קרי. אם כן כ"ש משמשת שלכו"ע מטמאה משום רואה, הרי שחשיבה בעל קרי לכל מילי.

יש ללמוד כך גם מהמשנה במסכת ברכות פרק ג משנה ו:

זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע והמשמשת שראתה נדה צריכין טבילה ורבי יהודה פוטר.

ובגמרא שם דף כב ע"א:

תניא: והודעתם לבניך ולבני בניך, וכתיב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב, מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע; מכאן אמרו: הזבים והמצורעים ובאין על נדות - מותרים לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, לשנות במשנה וגמרא ובהלכות ובאגדות, אבל בעלי קריין אסורים.

וכן נאמר במסכת בבא קמא דף פב ע"א: "עשרה תקנות תיקן עזרא: שקורין במנחה בשבת... ותיקן טבילה לבעלי קריין".

אם כן מבואר להדיא שמשמשת היא כרואה קרי, וכן משמע להדיא ברמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פ"ה הל' ט, יא:

אחד האיש ואחד האשה ששמשו מטתן שניהן טמאים, ושניהן ראשון לטומאה דין תורה, ואין האשה טמאה משום נוגעת בשכבת זרע שנגיעת בית הסתרים אינה נגיעה, אלא המשמשת הרי היא כרואה קרי, והוא שתהיה בת שלש שנים ויום אחד שנאמר [ואשה אשר ישכב איש אותה].

אם כן מבואר שמשמשת יש לה דין בעל קרי וממילא אסורה בהר הבית, ובאופן פשוט הוא הדין לפולטת, שהרי זו היא בדיוק שאלת הגמרא האם פולטת רואה היא או פולטת, והגמרא מכריעה להלכה שרואה היא. אם כן משמע שנחשבת כרואה קרי ויש לה דין בעל קרי האסור בהר הבית.

כך גם משמע להדיא מהמשנה הנ"ל דנדה שפלטה ש"ז חייבת בטבילת בעלי קריין, וכך גם מבואר ברמב"ם בהלכה יא:

האשה שפלטה שכבת זרע אם פלטה אותה בתוך שלש עונות הרי היא טמאה כרואה קרי, לפיכך סותרת יום אחד אם היתה זבה כאיש שראה קרי, ומטמאה בכל שהוא

סימן יב - דין כניסת משמשת ופולטת להר הבית רל"ג

אף על פי שלא יצאת לחוץ אלא נעקרה והגיעה לבין השיניים נטמאה שהרי שכבת זרע כדמה מה דמה מטמא בפנים אף שכבת זרע שתפלוט תטמא אותה בפנים.

וכן כתב בהלכה טו:

כבר ביארנו בפרק זה שהרואה קרי והאשה ששכב איש אותה שכבת זרע והנוגע בשכבת זרע טמאים מן התורה, וכן האשה שפלטה בתוך שלש עונות הרי היא טמאה מן התורה כרואה קרי.

וכן כתב המאירי נדה מא ע"ב:

האשה שפלטה שכבת זרע בתוך שלש עונות טמאה, וטומאתה כטומאת ראיית קרי באיש.

אם כן מבואר שהן משמשת והן פולטת יש להן דין בעל קרי ועל כן אסורות בכניסה להר הבית.

אלא שמדברי כמה מהראשונים יש מקום לומר שאין המשמשת והפולטת אסורה בהר הבית:

בחידושי הרשב"א שם נאמר:

ור"ת ז"ל כתב דלא היא רואה אלא פולטת שכבת זרע דזב דמשום צחצוחי זיבה שבו הוא שסותר כדאיתא בריש פרק המפלת (כ"ב א') אבל קרי בעלמא אפילו כבועלה לא הוי משום רואה אלא משום נוגע ודיה כבועלה.

וכן הוא בחידושי הריטב"א שם:

פולטת שכבת זרע רואה היא וכו'. דעת ר"ת ז"ל דלא מבעיא לן אלא בשכבת זרע דזב שסותר כבועלה יום אחד ומשום צחצוחי זיבה, אבל בשכבת זרע דטהור פשיטא דלא היא רואה כלל דאפי' כבועלה אינו סותר ואין דינו אלא כנוגע ודייה כבועלה.

מכך שלשיטת ר"ת רק פולטת זיבה הוי רואה, אך פולטת ש"ז ואף משמשת אינה חשובה אלא נוגעת, לכאורה י"ל שלשיטתו משמשת ופולטת מותרות בהר הבית. אך תקשי על

דבריו ההוכחות הנ"ל שמשמשת ופולטת נחשבות כבעל קרי. ואולי כוונתו לומר שאינה כרואה אלא לגבי סתירת ז' נקיים. ובספר פתחי נדה (חכמת בצלאל, ד"ה בעא) ביאר שר"ת לא אמר דבריו אלא אליבא דר"ש, אך לרבנן וודאי פולטת כרואה לכל מיילי, עיי"ש.

ועוד כתב הרשב"א שם:

אבל הראב"ד ז"ל כתב בתשובה שלא אמרו פולטת סותרת אלא לענין טהרות אבל לבעלה אינה סותרת, והביא ראיה מדאמרי' לעיל דבר הגורם סותר דבר שאינו גורם אינו סותר, ותניא (נדה לו ע"א) מה גרם לו זובו שבעה לפיכך סותר שבעה, קירוי יום אחד לפיכך סותר יום אחד, ואפי' קושי אינו סותר כיון שאינו גורם עכשיו כל שכן פולטת שאינה גורמת טומאה לבעלה שאינה סותרת לעולם ועולה.

וכן כתב הריטב"א שם.

מבואר שלשיטת הראב"ד אין הפולטת סותרת אלא לטהרות ולא לבעלה, ועל פי זה יש מקום לומר שהר הבית דינו כחולין ולא נאסרת. אך יותר נראה שאין ללמוד כן, שאומנם אינה סותרת לבעלה כיוון שאינה גורמת טומאה לבעלה, אך סוף סוף לעניין דיני טומאה וטהרה ושילוח מחנות דינה כנ"ל מדברי הגמרא, דמשמע שחשיבא כבעל קרי, וא"כ הוא הדין בנד"ד שחשיבא כבעל קרי ואסורה בהר הבית, אע"פ שאינה סותרת לבעלה. וכן משמע מדברי הרשב"א (תורת הבית הארוך, בית ז סוף שער ה), המבאר את הסיבה שלפי ראב"ד הספירה תיסתר לענין טהרות ולא לבעלה, כיוון שראיית קרי לא גורמת טומאה לבעלה אלא רק לטהרות, וע"כ פולטת סותרת רק לטהרות ולא לבעלה. אם כן מבואר שלכל מיילי דינה כבעל קרי.

גם המנחת חינוך בפרשת כי תצא מצווה תקסה אות א כתב שמשמשת ופולטת אסורות בהר הבית, דלא כמו שנסתפק במצווה קפא:

שנמנע כל טמא מהכנס במחנה לוי' וכו'. מבואר בר"מ פ"ג מהל' ביאת מקדש. מ"ש הרב המחבר כל טמא, לאו דוקא רק הדומין לבעל קרי דטומאה יוצאת מגופו כגון זב וזבה נדה ויולדת מצורע ובעל קרי, אבל הטמאים בטומאת מגע מותרים מה"ת בהר הבית... ובכלל בעל קרי הוא איש ואשה ששמשו והוציאו זרע גם האשה טמאה כרואה ולא כנוגע וכן האשה שפלטה ש"ז תוך עונה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה הו"ל רואה ולא נוגע והוי טומאה מגופה ע' בר"מ פ"ה מה' אבות הטומאה.

והגרש"ז אורבאך זצ"ל כתב (מנחת שלמה תניינא סי' נח אות ג):

מצינו בנשים שמברכות על טבילה שהיא מחומרה ומספק ואינה מעיקר הדין, והוא משום שקבלו עליהם חובת טבילה גם מצד החומרא ולכן מברכות. וא"כ קשה לנוהגות כשיטת המחבר שאין מברכות אפילו במצווה שקבלו עליהם כגון מצוות עשה שהזמן גרמה, היאך יכולות לברך בטבילה זו, והיה נראה לומר דהיינו כיוון שמכל מקום הטבילה מועילה להן לעניין שתהיינה טהורות מטומאת פולטת ש"ז ותהיינה מותרות להיכנס להר הבית אם ירצו, לכן שפיר יכולות לברך אף שלא מתכוונים לזה, ואין רצונם להיטהר מטומאתן.

גם הגר"ש גורן זצ"ל (ספר הר הבית פ"ל) כתב להדיא שפולטת יש לה דין בעל קרי.

מכל הנ"ל נראה שיש לנקוט להלכה ולמעשה משמשת ופולטת אסורות בהר הבית מהתורה כדין בעל קרי, וע"כ מחויבות בטבילה כדת וכדין ותטבולנה בברכה.

האם מהני כיבוד הבית לצורך עלייה להר הבית

כפי שלמדנו, פולטת שכבת זרע דינה כבעל קרי וע"כ אסורה מהתורה בהר הבית.

הזמן שיש לחשוש לפליטה הוא שש עונות, היינו 72 שעות, כדברי חכמים במסכת שבת דף פו ע"ב וכגרסת רוב הראשונים, וכפי שפסק השו"ע ביו"ד סי' קצו.

ויש לברר האם האישה יכולה לכבד את ביתה, היינו לנקות היטב את אותו המקום שלא יישאר בו שכבת זרע, ולטבול מיד ללא המתנת ו' עונות.

כיבוד מועיל לנקות כל הזרע?

במשנה במסכת מקוואות (פ"ה מ"ד) שנינו: "האשה ששמשה ביתה וירדה וטבלה ולא כבדה את הבית כאילו לא טבלה".

וביאר שם הרמב"ם - "ואמרו כבדה את הבית כנוי לקנוחה את האבר שבאבריה לאחר התשמיש עד שלא ישאר משכבת זרע כלום ולא ידבק בגופה".

מדברי הרמב"ם משמע שכיבוד הבית נועד לנקות את כל הזרע כולו "עד שלא ישאר משכבת זרע כלום", ואם כן וודאי שלאחר הכיבוד תוכל לטבול מיד ולא תחשוש עוד לפליטת שכבת זרע.

כך גם משמע בפירוש הרא"ש שכתב: "ולא כבדה את הבית. לקנח את כל הזרע".

וכן נראה מביאורו של ר' עובדיה מברטנורא: "ולא כבדה את הבית - לא קנחה את עצמה עד שלא ישאר בה לחלוחית של שכבת זרע".

ונראה שהדבר פשוט והכרחי שיש מציאות של טהרה אחרי חיי אישות בלא להמתין ו' עונות, שהרי אמרה תורה (ויקרא טו, יח): "וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַּת זָרַע וְרָחֲצוּ בַמַּיִם וְטָמְאוּ עַד הָעֶרְב׃". וכיצד היא טהורה בערב, הרי יש לחשוש לפליטה כל ו' עונות? אלא וודאי שאם כיבדה את הבית תו לא חיישינן לפליטה והאישה טהורה.

הליכה מפליטה כל הזרע

יתרה מכך, יש שיטה בראשונים הסוברים שעצם ההליכה לאחר התשמיש מפליטה את כל הזרע והרי היא טהורה, כפי שנבאר.

זו לשון הגמרא במסכת נדה דף מא ע"ב:

למימרא דמשמשת בטומאת ערב סגי לה? והא אמר רבא: משמשת - כל שלשה ימים אסורה לאכול בתרומה, שאי אפשר לה שלא תפלוט! הכא (שבטומאת ערב סגי) במאי עסקינן - שהטבילוה במטה (ואז היא טהורה ולא חיישינן לפליטה).

מכלל דכי קאמר רבא - דאזלה איהי בכרעה (שירדה מהמטה והלכה) וטבלה, דילמא בהדי דקאזלה שדיתא (שמה כשהלכה פלטה כל הזרע, וא"כ מדוע אמר רבא שאסורה כל ג'?) וכי תימא: דילמא אשתייר, אי הכי - חיישינן שמא נשתייר מבעי ליה! אלא לרבא נמי - שהטבילוה במטה, ולא קשיא, כאן - במתהפכת, כאן - בשאינה מתהפכת. (כלומר רבא שאמר כל ג' אסורה לאכול בתרומה מיירי שהטבילוה במטה והתהפכה, שרק במציאות זו תפלוט וודאי כל ג'). ורבא אקרא קאי, והכי קאמר: כי כתב רחמנא ורחצו במים וטמאו עד הערב - בשאינה מתהפכת, אבל במתהפכת - כל שלשה ימים אסורה לאכול בתרומה, שאי אפשר לה שלא תפלוט.

וכתב שם הרמב"ן: "דכל היכא דאזלא בכרעא מותרת בתרומה דודאי שדיתיה לכוליה".

גם הרשב"א מבאר כדברי הרמב"ן:

ואקשינן מכלל דרבא בדאזלא איהי בכרעה בהדי דקא אזלא שדיתיה. כלומר

בודאי שדיתיה ובכי הא ודאי לא אמר רבא שתהא אסורה כל ג'. וכי תימא דילמא אשתייר ומספיקא אסרי' לה בתרומה, אי הכי חיישינן שמא נשתייר ממנו מיבעי ליה, אלא ודאי מדלא קאמר הכין לאו בטומאת ספק איירי דלנשתייר ליכא למיחש דודאי מישדא שדיתיה, ואוקימנא דרבא נמי כשהטבילוה במטה ורבא אקרא קאי וכו'.

גם דברי התוס' בד"ה פולטת נוטים לכך:

ואם תאמר בלאו הכי מצי לאקשוויי מרבא אקרא, ויש לומר דקרא איכא לאוקומי דאזלא איהי בכרעה, אי נמי כשקנחה עצמה יפה דאפשר לכבד הבית שלא ישתיר כלום.

אומנם, שיטת הסמ"ג, המאירי, הר"ן והריטב"א היא שכאשר הלכה ייתכן שפלטה הכול לחוץ, אך עדיין יש לחוש שמא נשתייר בפנים ותפלוט. זו לשון הר"ן:

דינא הכי איתיה דאפילו היכא דאזלא איהי בכרעא חיישי' שמא נשתייר, וראיה לדבר מההיא דתנן במס' מקואות האשה ששמשה את ביתה וירדה וטבלה ולא כבדה את הבית כאילו לא טבלה ומסתמא משמע שהלכה דהא קתני ירדה ואפ"ה אמרי' דלא עלתה לה טבילה אלמא חיישי' שמא נשתייר.

אם כן נחלקו הראשונים האם כאשר הלכה פלטה כל הזרע, או שמא גם כשהלכה עדיין יש לחשוש שמא תפלוט. אך משמע שלכו"ע אם כיבדה את הבית תו לא חיישינן לפליטה כלל, כפי שכתבו התוס', והרמב"ן, והרשב"א, והר"ן, וכדברי הריטב"א שם: "אי בשטבלה ובדקה את הבית יפה, א"כ שוב אינה פולטת". וכפי שראינו לעיל גם בפרשנים על המשנה.

כיצד מועיל כיבוד הבית?

אלא שצ"ע כיצד מהני כיבוד הבית, הרי בגמרא שם איתא: "תנו רבנן: בבשרה - מלמד שמטמאה בפנים כבחוץ, ואין לי אלא נדה, זבה מנין - ת"ל זובה בבשרה. פולטת ש"ז מנין - ת"ל יהיה". והיינו שדין פולטת מיירי באישה הפולטת שכבת זרע מהבית הפנימי לבית החיצון, ולא בפולטת מהבית החיצוני לחוץ, שאז אינה טמאה מדין פולטת, אלא משום נוגעת בשכבת זרע. ואם כן, קשה, כיצד מהני כיבוד הבית שלא תפלוט יותר, הרי לכאורה קינוח המקום אינו מנקה אלא את הבית החיצון, אך לבית הפנימי אין היא מגעת, ואם כן אף לאחר שניקתה יש לנו לחשוש שמא תפלוט מהבית הפנימי לחיצון?

ועוד קשה, לפי אנשי הרפואה ידוע לנו היום שבפועל אין פליטת זרע מהרחם לנרתיק, בוודאי לא דבר הניכר, ואם כן, על מה קאי דין פולטת? הרי אינו קיים במציאות? יש כמה שיטות כיצד להשיב על שאלות אלו, וזה תלוי בהבנה מה נקרא החדר הפנימי ומה נקרא החדר החיצון, כפי שנבאר.

מהי פולטת?

להבנת הדברים נביא את דברי הגמרא בנדה שם:

כל הנשים מטמאין בבית החיצון: הי ניהו בית החיצון? אמר ריש לקיש: כל שתינוקת יושבת ונראת. א"ל רבי יוחנן: אותו מקום - גלוי הוא אצל שרץ. אלא אמר רבי יוחנן: עד בין השינים. איבעיא להו: בין השינים כלפנים או כחוץ? ת"ש דתני רבי זכאי: עד בין השינים, בין השינים עצמן - כלפנים. במתניתא תנא: מקום דישה. מאי מקום דישה? אמר רב יהודה: מקום שהשמש דש.

תנו רבנן: בבשרה - מלמד שמטמאה בפנים כחוץ, ואין לי אלא נדה, זבה מנין - ת"ל זובה בבשרה. פולטת ש"ז מנין - ת"ל יהיה. ור' שמעון אומר: דיה כבועלה, מה בועלה - אינו מטמא עד שתצא טומאה לחוץ, אף היא - אינה מטמאה עד שתצא טומאתה לחוץ.

וסבר רבי שמעון דיה כבועלה? והתניא, ורחצו במים וטמאו עד הערב, אמר ר' שמעון: וכי מה בא זה ללמדנו? אם לענין נוגע בשכבת זרע - הרי כבר נאמר למטה או איש, אלא מפני שטומאת בית הסתרים היא, וטומאת בית הסתרים אינה מטמאה, אלא שגזרת הכתוב הוא! לא קשיא, כאן - במשמשת, כאן - בפולטת. פולטת - תיפוק ליה דהא שמשה בשטבלה לשמושה.

וכתבו שם התוס' בד"ה וסבר:

וא"ת לרבנן נמי תקשה דאמאי איצטריך קרא, תיפוק ליה מיהיה? ויש לומר אף דרבי שמעון אדרבי שמעון פריך וכי משני כאן בפולטת כאן במשמשת אתי נמי שפיר אף לרבנן, ואיצטריך קרא למשמשת אף על פי שנכנס הזרע מתחלה לבית הפנימי ולא יצא לבית החיצון, דאי יצא תיפוק ליה משום פליטת הזרע. ואפילו למ"ד לעיל במקום שהשמש דש הוי בית החיצון היינו באדם בינוני וכן באשה בינונית אבל בגדול וקטנה משכחת לה שפיר שהזרע נכנס לבית הפנימי מתחלה.

אי נמי שמא לרבנן לא מטמא משום פליטת זרע אלא כשהיה הזרע בבית הפנימי

סימן יב - דין כניסת משמשת ופולטת להר הבית רל"ט

ונפלט לחיצון אבל כשעומד הזרע בחיצון במקומו ולא נפלט שם ממקום אחר לא מטמא אלא משום משמשת.

התוס' שואלים מדוע בעינן גם פסוק ("ורחצו במים") המלמד על איסור משמשת וגם פסוק ("יהיה") המלמד על איסור פולטת, הרי כל משמשת היא גם פולטת, וא"כ סגי בקרא דפולטת? ומתרצים התוס' שני תירוצים. נבאר תחילה את התירוצ' השני. דין פולטת אינו אלא כאשר פלטה מבית פנימי לחיצון, ואילו אם הזרע בשעת התשמיש בא לבית החיצון בלבד, הרי שהאישה טמאה מדין משמשת בלבד ולא תהיה טמאה משום פולטת, ע"כ בעינן לימוד גם למשמשת וגם לפולטת. כלומר, שזרע בבית החיצון אינו מטמא משום פולטת, אלא רק כאשר נפלט מהבית הפנימי לחיצון.

בתירוצ' הראשון מבארים התוס' להפך, שאם הזרע נכנס ישר לבית הפנימי ולא נמצא כלל בבית החיצון, הרי שהיא טמאה רק משום משמשת, אומנם אם הזרע נמצא בבית החיצון אזי עצם ההימצאות של הזרע בבית החיצון משויא לה דין פולטת.

אם כן נמצאנו למדים שיש שתי אפשרויות להבנת דין פולטת:

א. פליטה מהבית הפנימי לבית החיצון. ב. עצם הימצאות שכבת הזרע בבית החיצון.

שיטת האור שמח

האור שמח בביאורו על הרמב"ם כתב להוכיח כמ"ד שפליטה מהבית הפנימי לבית החיצון הוי פליטה. להבנת דבריו נביא את דברי הרמב"ם בהלכות תרומות (פ"ז ה"ז):

המשמשת מטתה אם לא נתהפכה בשעת תשמיש טובלת ואוכלת בתרומה לערב, ואם נתהפכה בשעת התשמיש הרי זו אסורה לאכול בתרומה כל שלשה ימים שאי אפשר לה שלא תפלוט ותהיה טמאה כמו שיתבאר במקומו.

ובהלכות שאר אבות הטומאה (פ"ה הלכה ח, יא) כתב:

וכל אשה ששמשה מטתה וירדה וטבלה קודם שתקנח עצמה יפה הרי היא בטומאתה.

האשה שפלטה שכבת זרע, אם פלטה אותה בתוך שלש עונות הרי היא טמאה כרואה קרי, לפיכך סותרת יום אחד אם היתה זבה כאיש שראה קרי, ומטמאה בכל שהוא, אף על פי שלא יצאת לחוץ אלא נעקרה והגיעה לבין השיניים נטמאה,

שהרי שכבת זרע כדמה, מה דמה מטמא בפנים אף שכבת זרע שתפלוט תטמא אותה בפנים.

לגבי ספירת ז' נקיים, בהלכות איסורי ביאה לא כתב הרמב"ם שאישה צריכה להמתין ו' עונות, אלא שאם פלטה סותרת יום אחד. וכתב על כך האור שמח (הלכות איסורי ביאה פ"ו הט"ז):

הרב אב"ד בספר האשכול בסימן מ"ו האריך בזה, והביא שהגאונים לא הזכירו זה עיין שם [והב"י יו"ד סימן קצ"ו ד"ה והרשב"א כוון לדבריו]. אמנם לפלא על רבינו איך לא זכר שהאשה לא תספור ז' נקיים רק אחרי עבור ששה עונות, ואף על גב דאזלא בכרעא, כתב רבינו פ"ז מהלכות תרומות דאם נתהפכה בשעת תשמיש אי אפשר לה שלא תפלוט, ומדוע לא זכר רבינו פה...

ולולא דמסתפינא היה נראה לדון, דרבנן (נדה מב, א) פליגי עם ר"ש אם פולטת שכבת זרע מטמאה בפנים כבחויץ, ורבנן סברי דנפקא לן מקרא דיהיה זובה בבשרה דבפנים מטמאה כבחויץ, וכבר הרגישו רבנן בתוספות (שם מא, ב ד"ה וסבר) דא"כ קרא דמשמשת טמאה ל"ל, הא כל משמשת נוגעת בשכבת זרע בפנים, ולא גרע מפולטת שכבת זרע דמטמאה בפנים לרבנן אף כשטבלה לשימושה, ותירצו דאימת מטמאה בפנים דוקא בשהיה בחדר הפנימי ויצא משם לבית החיצון, אז טמאה משום פולטת, אבל אם היה השכבת זרע רק בבית החיצון אינה טמאה רק משום משמשת, אף שלא נכנס השכבת זרע אל החדר הפנימי עכ"ל.

ודבר זה מוכרח, דכמו דמרבינן לה מקרא דזובה יהיה, ושם אינה טמאה רק אם יצא הדם מן החדר הפנימי אל בית החיצון, אבל כשהדם הוא בבית החיצון אינה טמאה רק מדין משא בבית החיצון, למ"ד (שם) בית הסתרים הוי, ולא מדין ראייה, כן פולטת שכבת זרע דוקא כשפלטה מן הרחם אל בית החיצון.

ונתבונן הא דאמר רבא (שם מא, ב) משמשת כל ג' ימים אסורה לאכול בתרומה, שאי אפשר לה שלא תפלוט, הוא דוקא על פליטה מן בית החיצון לחויץ, שאז טמאה מדין מגע, שנוגעת בשכבת זרע, וכמו ששנינו במסכת מקואות פ"ח (מ"ד) האשה ששימשה ביתה וירדה וטבלה ולא כבדה את הבית כאילו לא טבלה, הא כבדה את הבית הרי היא טהורה, דתנו ליכא מה לפלוט, הרי דאף על גב דלא הכניסה למקור, ששם לא שייך כיבוד, ואפ"ה לא חיישינן לפליטה, דאין לה מה לפלוט, דמה שקלט הרחם כבר קלט, ומה שלא קלט הרי כבר פלטה ע"י כיבוד.

וכיון שזכינו לזה א"כ הא לא חיישינן לפליטה כלל לבעלה, דמן החדר אין דרך

לפלוט, והראיה דאם כבדה בית החיצון תו לא חיישינן לפליטה כלל, ומה שהוא בבית החיצון, ומכש"כ מה שפולטת מבית החיצון לחוץ אין זה ראייה, רק במקום שהיא מטמאה במגע שם נטמאת לטהרות, הא לבעלה אין נפקא מינה כלל, א"כ תו לא שייך חששא דפולטת שכבת זרע לבעלה כלל, לכן לא הזכיר רבינו כלל שתהא צריכה כיבוד וקינוח רק בפ"ה מהלכות שאר אה"ט גבי תרומה, לא לבעלה:

ופוק חזי אמיתת דברינו בדבריו שם פ"ה, ז"ל, האשה שפלטה שכבת זרע כו' בתוך ג' עונות הרי היא טמאה כרואה קרי, לפיכך סותרת יום אחד אם היתה זבה כו', ומטמאה בכ"ש, אף על פי שלא יצאת לחוץ, אלא נעקרה והגיעה לבין השינים נטמאת, שהרי שכבת זרע כדמה [רמז אל דרשא דיהיה זובה בבשרה, דהוא זיבה] מה דמה מטמאה בפנים אף שכבת זרע שתפלוט תטמא אותה בפנים, עכ"ל, וכמעט כל דברינו מפורשים בלשונו, דבעי שיצא מן הרחם ויבא אל בין השינים, שהוא מקום שהשמש דש, שהוא בית חיצון לר' יוחנן (נדה שם), שזה מטמאה משום רואה.

בארנו דעת רבינו דלשמא תפלוט מן המקור לא חיישינן, וכולה סוגיא דג' ימים אסורה לאכול בתרומה אי אפשר שלא תפלוט, וכן משנה דפ"ח דמקואות (מ"ד) הכל לטהרות, דפליטה לחוץ מטמא רק משום מגע, הא לבעלה לא איכפת לן מה שהוא בבית חיצון ותפלוט ממנו לחוץ, לכן לא חשש רבינו להאי כלום, רק דינא אם פלטה מן המקור קמ"ל.

...ואחרי כתבי כל זה בינותי בספרים ומצאתי להרשב"א בספר תורת הבית (ה"ג בית א') בסוף שער החמישי (כו, א) דברים האלה, "אי נמי ההיא דמסכת מקואות בשהלכה, דפלטתו בבית החיצון וכותלי בית הרחם העמידוהו, ומש"ה צריכה כיבוד לטהרות משום נגיעה דשכבת זרע, אלא דלית לה דין פולטת לראיה ולטמא בפנים, אלא ראשון, דמגע שכבת זרע הוי" עכ"ל. הרי כל דברינו מפורשים, אך מה שנראה מלשונו דבבית החיצון טמאה מדין מגע, הא בית הסתרים הו, רק מחששא דתפלוט מבית החיצון לחוץ הוי ליה למימר, ואז נוגע בבשרה, ועל זה חייש רבא, שאי אפשר לה שלא תפלוט, היינו השכבת זרע שלא נקלט במקור, וגם לקנוח אין צורך לפ"ז, דמה שקלט המקור תו לא תפלוט, ומה שהוא בבית החיצון אינו סותר, וכמו שבארנו, כן מה שיוצא מבית חיצון לחוץ אינו סותר, דזה מדין מגע, וכל מה שטרחנו הושיט לנו הרשב"א בקנה, זה רצינו לבאר, ודוק.

שיטת האור שמח - דין פולטת אינו אלא הפולטת מהרחם לפרוזדור, ואכן מציאות זו אינה שכיחה כלל ולא חיישינן לה, וע"כ אפילו קינוח לא צריך. אומנם גם לשיטה זו, אם תרגיש שנעקרה שכבת זרע מן הרחם ויצאת לבית החיצון, תהיה טמאה (כדמשמע ברמב"ם ובתרומה

ובר"ן), אך בוודאי בסתמא לא חיישינן לזה כלל ואין זה מצוי כלל (וכן נראה שנאסרת מדין פולטת רק אם יוצא מהבית הפנימי לחיצון בהרגשה). והמשנה במקוואות שמצריכה כיבוד המקום, ודברי רבא שכל ג' ימים אסורה בתרומה, לא מיירי כלל בדין פולטת, אלא בחשש שתפלוט זרע מבית החיצון החוצה ותיטמא מדין מגע בשכבת זרע.

שתי שיטות נוספות בביאור מהי פולטת

תירוץ קמא בתוס' (וכן משמע ברשב"א בנדה מא ע"ב ד"ה ואוקימנא) - כפי שנתבאר, עצם הימצאותה של שכבת זרע בבית החיצון משויא לה דין פולטת, וע"כ כאשר הולכת יש לומר שפלטתה, וכ"ש שאם כיבדה את המקום תו לא חיישינן לפליטה, שהרי את הבית החיצון בוודאי יכולה לנקות.

שיטה נוספת (כפי שעולה מדברי המנחת שלמה תניינא עב אות לו, והערוך לנר נדה מא ע"ב ד"ה בין השיניים, ועוד) - הבית הפנימי אין הכוונה לרחם, הרי אמרינן בין השיניים כלפנים, ואמרינן שזה סוף מקום שהשמש דש. כלומר שבוודאי בין השיניים (שחשיב מקום הבית הפנימי, כדאמרינן 'ובין השיניים עצמן כלפנים') הוא מחוץ לרחם והוא בסוף הנרתיק, ופליטה ממקום זה למקום החיצוני יותר בנרתיק משויא לה דין פולטת. וע"כ כאשר הולכת ייתכן שפלטתה הכול, ואם מכבדת וכ"ש אם רוחצת המקום, בוודאי תו לא חיישינן לפולטת.

סוף דבר, העולה משיטת כל הראשונים, וכן מהידוע לנו במציאות, לאחר שאישה ניקתה היטב את אותו המקום, הרי שאין לה כלל לחשוש שמא תפלוט ומותרת לטבול מיד ולעלות להר הבית.

כיבוד הבית למעשה

הב"י (יו"ד קצו) הביא את הסמ"ק שכתב שאין אנו בקיאים בכיבוד:

י"א שאם רחצה היטב במים חמין אותו מקום שמתחלת למנות למחרתו, וליתא דאין אנו בקיאים בזה.

אבל דחה דבריו:

ומ"מ כיון ששום אחד מהפוסקים לא כתב כן, שפיר דמי להתיר על ידי קינוח או רחיצת חמין.

ובשו"ע (יר"ד קצו, יג) פסק:

האשה ששמשה מטתה וראתה אחר כך ופסקה, ורוצה לספור מיום מחרת ראייתה, תקנח יפה יפה אותו מקום במוך או בבגד להפליט כל הזרע או תרחוץ במים חמין והם יפליטו כל הזרע.

וע"פ כל הנ"ל, בוודאי שגם לצורך עלייה להר הבית יכולה לנקות עצמה ולטבול מיד ללא המתנת ו' עונות.

אבל הרמ"א כתב:

ויש אומרים דאין אנו בקיאים בזמן הזה ואין לסמוך על זה (הגהות מיימוני פרק ו' וסמ"ק), והכי נהוג דהרי כבר נתבאר שאנו נוהגין להמתין אפילו לא שמשה כלל, כדי שלא לחלק בין ספירה לספירה, כל שכן בכהאי גוונא, וכל הפורץ גדר בדברים אלו במקום שנהגו להחמיר, ישכנו נחש.

ויש לדון האם גם להר הבית יש לאסור לטבול מיד לאחר ניקוי המקום, מחמת דברי הרמ"א שהביא להלכה שהמנהג כדברי הסמ"ק שאיננו בקיאים ברחיצה.

לענ"ד, וכן כתבו למעשה כמה מהפוסקים, בנוגע לעלייה להר הבית אין לחוש לחומרת הרמ"א, מן הסיבות דלהלן:

א'. חומרת הרמ"א נאמרה דווקא לבעלה, ומכיוון שמבואר שע"פ דין אין כל מקום לחשוש לאיסור, ע"כ אין מקום להחמיר בזה גם להר הבית, שלא על זה קאי המנהג להחמיר.

ב'. חומרא זו נאמרה בזמנם שלא היו את אמצעי הניקוי שלנו, אך כעת נתחדש במציאות היכולת לכל אישה ואישה לנקות היטב בזרם מים חמים וכו', ובהא לא חיישינן שלא תנקה יפה יפה ולא גזרינן בהכי.

ג'. הרב עזריה אריאל שליט"א הוסיף (וכ"כ הרב יהודה קרויזר שליט"א): מה שנהגו האשכנזים להחמיר הוא מק"ו מגזירה שלא שימשה אטו שימשה, כמדויק בלשון הרמ"א סי' קצו סי"ג: "הגה: ויש אומרים דאין אנו בקיאים בזמן הזה ואין לסמוך על זה (הגהות מיימוני פ"ו וסמ"ק), והכי נהוג דהרי כבר נתבאר שאנו נוהגין להמתין אפילו לא שמשה כלל, כדי שלא לחלק בין ספירה לספירה, כ"ש בכהאי גוונא." וכן מתבאר בשו"ת מהרי"ק החדשים סי' מט ולהדיא בסד"ט סי' קצו סקמ"ח,

שהרמ"א לא חשש שהקינוח לא יועיל אלא שזה בכלל גזירה שלא שימשה אטו שימשה.

זה לשון הסדרי טהרה בד"ה דהרי כבר נתבאר: "...דאף דהסמ"ק והגהות מיימוניות סבירא להו דאנן לא בקיאים בזה, מכל מקום כיון דשאר פוסקים לא סבירא להו הכי, אלא כמו שכתבו המחבר והרמ"א לדעת הש"ך דאף האינדנא אנן בקיאים, יש לסמוך עליהם, דהא בלאו הכי סבירא להו להראב"ד ור"ת דהני מילי לטהרות איתמר, אבל לבעלה אין פולטת שכבת זרע סותר כלל, ולשיטת הרמב"ן [הלכות נדה פ"ב הלכה ט] במהלכת אחר תשמיש שוב אינה פולטת, ולשיטת הרמב"ם ז"ל שהבאתי לעיל [ס"ק מז ד"ה הרמב"ם] דוקא במתהפכת בשעת התשמיש הוא דפולטת אבל באינה מתהפכת אינה פולטת, ומהאי טעמא הרמ"א ז"ל לא כתב להחמיר כדברי הסמ"ק אלא מטעם שאנו נוהגין להמתין שש עונות אפילו לא שמשה, אבל לא מטעם שאין אנו בקיאים. ולכן המקיל בטועה על ידי רחיצה וכיבוד הבית היטב בדאיכא הני צדדים להקל לא הפסיד, נראה לי".

אם כן מבואר שמנהג הרמ"א שלא לסמוך על כיבוד הבית לא מיירי אלא היכא שגזרינן לא שמשה אטו שמשה, וזה כמובן לא שייך גבי הר הבית באישה שכבר נטהרה לבעלה, שאם כן לא משכחת לה אשה בהר הבית כלל, וע"כ גם לשיטת הרמ"א בנד"ד סמכינן על כיבוד המקום.

ד'. הדרכי משה באו"ח סימן תרו כתב שאישה הטובלת בערב יום הכיפורים ששימשה תוך ג' ימים תכבד את ביתה, וכ"כ שם במ"ב ובשו"ע הרב. אומנם נפסק שטבילה זו אינה חיוב, על כל פנים גם מדברים אלו יש סיעתא שלא נאמר שאין סומכים על כיבוד אלא גבי אישה לבעלה כנ"ל.

על פי כל הנ"ל מבואר שניתן לאחר חיי אישות לכבד את המקום היטב על ידי רחיצת מים ומוך, ולאחר מכן טובלת מיד ללא המתנת ו' עונות.

